

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ – ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ**

ΠΕΜΠΤΗ 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ενδεικτικές απαντήσεις

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1η δραστηριότητα

Εισαγωγικό Σημείωμα

Διασκευασμένο απόσπασμα από ψηφιακό αποθετήριο ακαδημαϊκών εργασιών.

Τα οφέλη του εθελοντισμού

Τα οφέλη που μπορεί να αποκομίσει ένας νέος (ηλικίας 18-30 ετών) μέσα από την εθελοντική εργασία είναι πολλαπλά. Ο εθελοντισμός είναι μία πράξη ανιδιοτέλειας, από την οποία ο εθελοντής δεν περιμένει να αποκομίσει κάποιο κέρδος. Σύμφωνα μάλιστα με την έρευνα δύο ψυχολόγων, της Eva Mojza και της Sabine Sonnentag, τα οφέλη για έναν εθελοντή είναι αμέτρητα, τόσο για την ψυχική του υγεία όσο και για την κοινωνική του ζωή. Η συγκεκριμένη έρευνα κατέδειξε ότι τα άτομα που συμμετέχουν συχνά σε εθελοντικές δραστηριότητες πέρα από την καθημερινή τους εργασία, έχουν την ικανότητα να υπομένουν καλύτερα τις εργασιακές πιέσεις. Όπως δηλώνουν οι ίδιοι, την επόμενη μέρα στην εργασία τους νιώθουν πιο χαλαροί. Είναι πιο ψύχραιμοι και υπομονετικοί σε σχέση με τους συναδέλφους τους, όταν αντιμετωπίζουν δύσκολες και πιεστικές εργασιακές συνθήκες.

Επιπλέον, η ένταξη σε μία ομάδα εθελοντών αυξάνει τις ευκαιρίες για απόκτηση νέων γνώσεων και πρακτικών ικανοτήτων και, κυρίως, για νέες κοινωνικές επαφές με άτομα με τα οποία μοιράζονται τις ίδιες προσωπικές ανησυχίες και κοινωνικοπολιτικές απόψεις. Οι κοινωνικές επαφές σε συνδυασμό με τον ομαδικό χαρακτήρα της εθελοντικής εργασίας αποδεικνύονται ιδιαίτερα επωφελείς για τους εθελοντές: ξεχνάνε τα προσωπικά τους προβλήματα και με τη βοήθεια της ομάδας παρακάμπτουν ψυχολογικά και κοινωνικά τους αδιέξοδα. Εύλογο είναι, βέβαια, το ερώτημα αν οι εθελοντικές πρακτικές προκαλούν αυτές καθαυτές τις θετικές ψυχολογικές αντιδράσεις απέναντι στο καθημερινό άγχος και τις εργασιακές πιέσεις

ή, αντιθέτως, αν ο εθελοντισμός είναι αυτός που προσελκύει τα πιο ήρεμα και ισορροπημένα ψυχολογικά άτομα.

Ωστόσο, οι ψυχολόγοι επιβεβαιώνουν ότι υπάρχει όντως μία εγγενής¹ θετική επίδραση σε όσους ασκούν συνειδητά τον εθελοντισμό. Με άλλα λόγια, η ένταξη σε μία νέα κοινωνική ομάδα, την οποία επέλεξαν ελεύθερα, τους προσφέρει το ανιδιοτελές αίσθημα αισιοδοξίας, πληρότητας και προσωπικής δικαίωσης που από καιρό είχαν απωλέσει στην καθημερινή κοινωνική, εργασιακή και οικογενειακή τους ζωή.

Ένα άλλο εύλογο ερώτημα είναι γιατί οι άνθρωποι αυτοί δεν επέλεξαν να στραφούν σε άλλες επωφελείς δραστηριότητες, μέσα από τις οποίες θα μπορούσαν να δημιουργήσουν νέες κοινωνικές επαφές, όπως, για παράδειγμα, μαθήματα μαγειρικής, θεάτρου, δημιουργικής γραφής ή ακόμη και ένα ομαδικό άθλημα. Τι το ιδιαίτερο έχουν οι εθελοντικές δραστηριότητες; Οι ερευνητές –ψυχολόγοι και κοινωνιολόγοι –διαπίστωσαν ότι η εθελοντική δραστηριότητα αναπληρώνει, έστω και φαντασιακά, την ανάγκη των ανθρώπων για προσωπική δημιουργία και, κυρίως, το αίσθημα ότι ασχολούνται με μία χρήσιμη κοινωνική δραστηριότητα.

Καθώς η εθελοντική εργασία μπορεί να καλύπτει διαφορετικούς τομείς, δίνει τη δυνατότητα στους νέους να αποκτούν ποικίλες γνώσεις, ενώ παράλληλα ανακαλύπτουν νέες δεξιότητες και ταλέντα που ίσως δεν γνώριζαν ποτέ ότι είχαν. Κοινωνικοποιούνται, έρχονται σε επαφή με άλλους ανθρώπους και μέσα από την ομαδική εργασία τους δίνεται η ευκαιρία να γνωρίσουν πραγματικά τους γύρω τους και να δημιουργήσουν φιλίες. Επίσης, μέσα από τον εθελοντισμό, βελτιώνεται η υγεία, μειώνεται το στρες και ενισχύεται η αυτοεκτίμησή τους. Οι εθελοντές κάνουν τον κόσμο καλύτερο, βάζοντας τέρμα στην αδράνεια και παίρνοντας πρωτοβουλίες για την επίλυση καθημερινών προβλημάτων. Γενικότερα, ο εθελοντισμός σε κάθε μορφή του μας χαρίζει ένα αίσθημα χαράς και φέρνει γέλιο και χαμόγελο στη ζωή μας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

A1. Αφού διαβάσετε με προσοχή τις τρεις (3) πρώτες παραγράφους του κειμένου «Τα οφέλη...οικογενειακή τους ζωή.» να παρουσιάσετε τρία (3) οφέλη του εθελοντισμού για την ψυχική υγεία και δύο (2) οφέλη για την κοινωνική ζωή των εθελοντών.

Μονάδες 15

¹ εγγενής: από τη φύση της

Στις τρεις πρώτες παραγράφους του κειμένου παρουσιάζονται τα ψυχικά και κοινωνικά οφέλη του εθελοντισμού ως προς τους εθελοντές. Ψυχικά, αποσυμπιέζονται και στον εργασιακό τομέα αλλά και στην προσωπική τους ζωή, αντιμετωπίζοντας τα αδιέξοδά τους, ενώ, παράλληλα, λειτουργούν αισιόδοξα και βιώνουν την προσωπική τους ολοκλήρωση και δικαίωση. Κοινωνικά, στο πλαίσιο της ανιδιοτελούς προσφοράς, ο εθελοντής αποκτά γνώσεις και δεξιότητες, κοινωνικοποιείται και ανταλλάσσει απόψεις με τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας.

2η δραστηριότητα

A2. α) Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου «Καθώς η εθελοντική εργασία ... χαμόγελο στη ζωή μας.» να εντοπίσετε τα δομικά μέρη (θεματική περίοδος, λεπτομέρειες/σχόλια, κατακλείδα περίοδος). (μον. 6)

Θεματική περίοδος: «Καθώς... ποτέ ότι είχαν»

Λεπτομέρειες-Σχόλια: «Κοινωνικοποιούνται... προβλημάτων»

Κατακλείδα: «Γενικότερα... στη ζωή μας»

β) Στο απόσπασμα «Κοινωνικοποιούνται ... καθημερινών προβλημάτων.» να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις στις παρακάτω προτάσεις/φράσεις: «ομαδική εργασία», «ενισχύεται η αυτοεκτίμησή τους», «βάζοντας τέρμα στην αδράνεια». (μον. 9)

Μονάδες 15

ομαδική: συλλογική, καθολική

ενισχύεται: αυξάνεται, ενδυναμώνεται

αδράνεια: παθητικότητα, ακινησία, απραξία

3η δραστηριότητα

A3. Αξιοποιώντας το κείμενο καθώς και τις προσωπικές γνώσεις και εμπειρίες σας να συντάξετε άρθρο (200-250 λέξεις), που θα δημοσιευθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας, στο οποίο θα παρουσιάσετε: α) μορφές εθελοντικών δράσεων μέσα από τις οποίες μπορούν να αντιμετωπιστούν σύγχρονα προβλήματα και β) τρόπους με τους οποίους το σχολείο μπορεί να συμβάλει στην καλλιέργεια πνεύματος εθελοντισμού στους νέους.

Μονάδες 20

Επικοινωνιακό πλαίσιο: άρθρο στη σχολική ιστοσελίδα

Ενδεικτικός τίτλος: «Εθελοντισμός στην πράξη»

Ρηματικά πρόσωπα: όλα, εκτός από το β' ενικό

Ύφος: οικείο, φιλικό

Πρόλογος: Αφορμή από την επικαιρότητα (εθελοντικές δράσεις στο πλαίσιο του Δήμου) – καταγραφή των δύο ζητούμενων.

Α' ερώτημα: μορφές εθελοντικών δράσεων μέσα από τις οποίες μπορούν να αντιμετωπιστούν σύγχρονα προβλήματα

- Φυσικό περιβάλλον: Συμμετοχή μας σε αναδασώσεις, καθαρισμό δασών, παραλιών, προγράμματα ανακύκλωσης.
- Κοινωνική δράση: Φροντίδα ηλικιωμένων, Α.Μ.Ε.Α.
- Στήριξη καλλιτεχνικών – αθλητικών οργανώσεων.
- Στήριξη από το ταμείο του σχολείου μας Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Γιατροί χωρίς Σύνορα, Greenpeace, WWF, Αρκτούρος, Παιδικό Χωριό, Χαμόγελο του παιδιού κ.α.).
- Μέσα από την ανάπτυξη των οργανώσεων αλληλεγγύης μπορούμε να αξιοποιήσουμε τις πρωτοβουλίες, τη φαντασία των νέων, των πολιτών. Παράδειγμα οι Τράπεζες Χρόνου. Ως εργαλείο κοινωνικοποίησης και ενδυνάμωσης του ατόμου, η Τράπεζα Χρόνου είναι ένα δίκτυο ανταλλαγής υπηρεσιών που υποστηρίζεται από το δικό του εσωτερικό «νόμισμα – χρόνο» ή «νόμισμα – εργασία». Το περιεχόμενο των υπηρεσιών εξισώνεται και έτσι, για παράδειγμα, μια ώρα μαθήματος Ισπανικών εξισώνεται με μια ώρα φροντίδας του σπιτιού. Με αυτόν τον τρόπο, αναπτύσσουμε ένα νέο κοινωνικό και πολιτικό πολιτισμό συνεργασίας. Σκεφτείτε και την ικανοποίηση, τη δικαίωση που θα νιώσετε ολοκληρώνοντας μια τέτοια πρωτοβουλία.

Β' ερώτημα: τρόποι με τους οποίους το σχολείο μπορεί να συμβάλει στην καλλιέργεια πνεύματος εθελοντισμού στους νέους.

Η συμβολή του σχολείου στην καλλιέργεια εθελοντικής συνείδησης

- Το σχολείο μπορεί να είναι ανοιχτό στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον και να αναπτύσσει δυναμικό και εξωστρεφή προς την κοινωνία και τους προβληματισμούς της προσανατολισμό. Είναι σε θέση να αναπτύσσει διαλεκτική σχέση με

τα ζητήματα κοινωνικής ευαισθησίας, να καλλιεργεί την εγρήγορση των νέων ανθρώπων και το ιδεώδες της συλλογικής προσφοράς.

- Η έννοια του εθελοντισμού μπορεί να υποστηριχθεί και να προαχθεί με πολιτιστικές δραστηριότητες, ημερίδες, σεμινάρια και αφιερώματα από μαθητές και εκπαιδευτικούς για να μεταδοθεί το μήνυμα της εκούσιας συνειδητής προσφοράς προς το κοινωνικό σύνολο και να εδραιωθεί η σπουδαιότητά του στη σκέψη των νέων ανθρώπων.
- Προγράμματα Περιβαλλοντικά, Πολιτιστικά, Αγωγής-Υγείας που υλοποιούνται στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας είναι δυνατόν να καλλιεργήσουν και να διαμορφώσουν εθελοντική συνείδηση σε εμάς, καθώς μας ενεργοποιούν για να δραστηριοποιηθούμε σε διάφορους τομείς και να αναλάβουμε πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την ευαισθητοποίησή μας για πλήθος ζητημάτων.
- Η συνεργασία του σχολείου με διάφορους κρατικούς φορείς και υπηρεσίες μπορεί, επίσης, να ενδυναμώσει την εθελοντική δράση των μαθητών. Η επικοινωνία με συμβουλευτικούς σταθμούς, με κέντρα ψυχολογικής υποστήριξης, με εθελοντικές οργανώσεις είναι δυνατό να συμβάλλει στην ενεργή συμμετοχή μας σε δράσεις με κοινωφελή χαρακτήρα.

Επίλογος: προτροπή για κινητοποίηση και ανάληψη εθελοντικών πρωτοβουλιών.

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Μπέρτολτ Μπρεχτ, Ποιήματα, Αθήνα 1992

Καταφύγιο για τη νύχτα

Ακούω πως στη Νέα Υόρκη

Στη γωνιά της 26ης Οδού και του Μπροντγουαίη

Στέκει ένας άντρας κάθε βράδυ τους μήνες του χειμώνα

Και στους άστεγους που μαζεύονται βρίσκει ένα καταφύγιο για τη νύχτα

Κάνοντας εκκλήσεις στους διαβάτες.

Ο κόσμος έτσι δε θ' αλλάξει.

Δε θα καλύτερέψουνε ανάμεσα στους ανθρώπους οι σχέσεις

Δε συντομεύει έτσι η εποχή της εκμετάλλευσης
Μα ωστόσο λίγοι άνθρωποι βρίσκουν καταφύγιο για τη νύχτα
Για μια νύχτα τους φυλάγεις απ' τον άνεμο
Το χιόνι που προορίζονταν γι' αυτούς πέφτει στο δρόμο.
Σαν διαβάσεις τούτο 'δω, μην κλείσεις το βιβλίο, άνθρωπε.
Λίγοι άνθρωποι βρίσκουν καταφύγιο για τη νύχτα
Για μια νύχτα τους φυλάγεις απ' τον άνεμο
Το χιόνι που προορίζονταν γι' αυτούς πέφτει στο δρόμο
Μα ο κόσμος έτσι δε θ' αλλάξει
Δε θα καλύτερέψουνε ανάμεσα στους ανθρώπους οι σχέσεις
Δε συντομεύει έτσι η εποχή της εκμετάλλευσης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

B1. Να αναφέρετε τρία (3) από τα θέματα που πραγματεύεται στο ποίημά του ο Μπ. Μπρέχτ (μον. 9). Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με την παράθεση συγκεκριμένων φράσεων του κειμένου (μον. 6).

Μονάδες 15

Τρία από τα θέματα που πραγματεύεται στο ποίημά του ο Μπρέχτ είναι:

- Φτώχεια/οικονομική ανέχεια («Και στους άστεγους...καταφύγιο για τη νύχτα»)
- Αποξένωση των ανθρώπων/εκμετάλλευση («Δε θα καλύτερέψουνε... εκμετάλλευσης»)
- Επιφανειακή-πρόσκαιρη αντιμετώπιση του ζητήματος από τους ανθρώπους / έλλειψη συμπόνιας /αδιαφορία («Για μια νύχτα τους φυλάγεις από τον άνεμο», «Σαν διαβάσεις...άνθρωπε»)

2η δραστηριότητα

B2. α) Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τρία (3) σχήματα λόγου (μεταφορά, εικόνα, επανάληψη) (μον. 3) δίνοντας από ένα παράδειγμα για το καθένα από αυτά (μον. 3).

Μεταφορά: «Το χιόνι που προορίζονταν γι' αυτούς πέφτει στο δρόμο»

Εικόνα: «Στη γωνιά ...του χειμώνα»

Επανάληψη: «Δε θα καλύτερέψουνε... της εκμετάλλευσης»

β) Στο ποίημα του Μπ. Μπρέχτ εναλλάσσονται το α', το β' και το γ' ενικό πρόσωπο. Να δώσετε από ένα παράδειγμα για καθεμία περίπτωση (μον. 3) και να αιτιολογήσετε τη χρήση τους (μον. 6).

Μονάδες 15

α' ενικό / «ακούω»: το ποιητικό υποκείμενο έχει την ανάγκη να μοιραστεί-εξομολογηθεί προσωπικά καίρια βιώματα/συναισθήματα με τον αναγνώστη. Επίσης, προσδίδεται ζωντάνια, αμεσότητα, παραστατικότητα στο κείμενο.

β' ενικό / «σαν διαβάσεις», «μην κλείσεις»: διαλογικός χαρακτήρας, προτρεπτικός τόνος, αμεσότητα και συναισθηματική εμπλοκή του αναγνώστη στο ποίημα.

γ' ενικό / «Δε συντομεύει»: ουδετερότητα, παρατήρηση, αντικειμενικότητα, γενική διαπίστωση, απολυτότητα, βεβαιότητα.

3η δραστηριότητα

B3. «Μα ωστόσο λίγοι άνθρωποι ... Μα ο κόσμος έτσι δε θ' αλλάξει» (στίχοι 9-16). Θεωρείτε αισιόδοξη ή απαισιόδοξη την άποψη του ποιητικού υποκειμένου; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 20

Η άποψη του ποιητικού υποκειμένου θεωρείται απαισιόδοξη επειδή:

- Είναι πολλοί οι άνθρωποι που στερούνται βασικών αναγκών αλλά λίγοι εκείνοι οι οποίοι βρίσκουν «καταφύγιο».
- Η ανακούφιση αυτών των ανθρώπων από τα προβλήματά τους είναι πρόσκαιρη.
- Θεωρεί ότι πολλοί άνθρωποι είναι καταδικασμένοι να βιώνουν αντίξοες συνθήκες («το χιόνι που προορίζονταν γι' αυτούς»)
- Η αδιαφορία του περίγυρου εκλαμβάνεται ως δεδομένη («μην κλείσεις το βιβλίο»)
- Καταλήγει στη θλιβερή διαπίστωση ότι ο κόσμος «έτσι δε θ' αλλάξει»